

Historia, näkövammaisten korvaava koe 26.3.2021

Alustavat hyvän vastauksen piirteet 26.3.2021

Tässä tiedostossa oleva taulukko (sivulla 3) ei välttämättä ole täysin saavutettava esimerkiksi ruudunlukuohjelman käyttäjille.

Alustavat hyvän vastauksen piirteet on suuntaa antava kuvaus kokeen tehtäviin odotetuista vastauksista, ja tarkoitettu ensisijaisesti tueksi alustavaa arvostelua varten. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastauksia. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät ole osa Ylioppilastutkintolautakunnan yleisissä määräyksissä ja ohjeissa tarkoitettua tietoa siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu yksittäisen kokelaan koesuoritukseen. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät sido Ylioppilastutkintolautakuntaa lopullisen arvostelun perusteiden laadinnassa.

Historian kokeessa keskeisinä arvioinnin kohteina ovat historian oppiaineelle ominaiset taidot ja ajattelutavat, opetussuunnitelman mukaisten sisältöjen hallinta ja historian keskeisten käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Arvioinnin kohteena ovat myös kokelaan kyky tulkita ja arvioida kriittisesti historiallisia lähteitä ja tehdä niistä itsenäisiä päätelmiä sekä vertailla historiallisia kysymyksiä koskevia tulkintoja ja ottaa niihin perustellusti kantaa.

Vastauksista tulee käydä ilmi, että kokelas ymmärtää eri aikakausien luonnetta ja osaa suhteuttaa oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja niiden historiallisiin yhteyksiin. Hän hallitsee historian keskeiset käsitteet, joita ovat esimerkiksi aika, muutos ja jatkuvuus. Niin ikään hän hahmottaa syy-yhteyksiä. Aineistotehtävissä kokelas osaa arvioida ja hyödyntää tekstejä ja visuaalisia aineistoja kriittisesti. Pohdintatehtävissä ja ristiriitaista tietoa sisältävissä tehtävissä kokelas osoittaa ymmärtävänsä historialliseen tiedonmuodostukseen liittyvän tulkinnallisuuden sekä syy-yhteyksien monitahoisuuden ja kompleksisuuden. Kokelas osaa arvioida menneisyyden ilmiöitä ja ihmisen toimintaa kunkin ajan omista lähtökohdista sekä erottaa tuon ajan näkökulmat nykyajan näkökulmista. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota kokelaan kykyyn rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä taitoon erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan.

Alla oleva taulukko on tarkoitettu arvostelutyön avuksi. Siinä otetaan huomioon erityisesti myös vastausten taitotavoitteisiin liittyvät ulottuvuudet. Sarakkeissa esitetyt kuvaukset ovat esimerkinomaisia.

Tehtäväkohtaisissa hyvän vastauksen piirteissä arvostelukriteerit on annettu kaksiporraisesti eli hyvälle vastauksille (vähintään 35 % tehtävän pistemäärästä) ja kiitettäville vastauksille (vähintään 70 % tehtävän pistemäärästä). **20 pisteen tehtävissä hyvästä vastauksesta saa 7–13 pistettä ja kiitettävästä 14–20 pistettä, 30 pisteen tehtävissä vastaavasti 11–20 ja 21–30 pistettä.**

	0	Tyydyttävä	Hyvä	Kiitettävä
Tietojen oikeellisuus ja olennaisuus, käsitteiden täsmällisyys	Vastaus ei sisällä lainkaan tehtävässä edellytettyä tietoa. Tehtävä on ymmärretty virheellisesti.	Vastaus on niukkasisältöinen, tai se sisältää paljon epäolennaisuuksia. Tehtävään on vastattu vain osittain. Käsitteiden hallinta on puutteellista.	Vastaus sisältää verraten täsmällistä ja tehtävään hyvin sopivaa tietoa. Käsitteiden hallinta on hyvää.	Vastaus sisältää olennaisia ja aiheen kannalta mielekkäästi rajattuja tietoja. Tietojen ja käsitteiden hallinta on täsmällistä.
Analyttisyys, loogisuus, perustelevuus	Vastaus on jäsentymätön ja sekava. Väitteitä ei ole perusteltu.	Vastauksen rakenne on luettelomainen tai epäselvä. Aiheen tarkastelu on heikosti erittelevää. Väitteitä on perusteltu niukasti.	Vastaus on joiltakin osin analyttinen. Aiheen tarkastelu on johdonmukaista, vaikka sisältää paikoitellen puutteita. Väitteet on perusteltu verrattain hyvin.	Vastauksen yleisote on analyttinen. Aiheen tarkastelu on johdonmukaista ja argumentoivaa, ja väitteillä on hyvät perustelut.
Kriittisyys, moniperspektiivisyys, kyky arvioida ja soveltaa tietoja	Vastaus ei sisällä minkäänlaisia (lähde)kriittisiä huomioita eikä järkiperustaista tietojen arviointia tai soveltamista. Vastauksessa ei ole merkkejä kyvystä pohtia eri tulkintoja tai vaihtoehtoja.	Vastauksessa on vähäisiä merkkejä lähdekriittisyydestä sekä joitain satunnaisia heikkoja merkkejä eri näkökulmien ja tulkinnallisuuden pohdinnasta. Vastaus ei juuri sisällä tietojen soveltamista.	Vastauksessa on paikoitellen hyvää (lähde)kriittistä pohdintaa ja hyviä tulkintoja sekä joitain hyviä esimerkkejä moniperspektiivisestä ajattelusta. Vastauksessa on joitain merkkejä kyvystä arvioida ja soveltaa tietoja.	Vastauksessa on terävä ja oivaltava (lähde)kriittinen ote. Vastaus sisältää moniperspektiivistä punnittua pohdintaa. Tietojen arviointia ja soveltamista on vastauksessa monin paikoin.

Osa 1: 20 pisteen tehtävät

1. Merireittien kehitys (20 p.)

1.1 (8 p.)

Kokelas ymmärtää Suezin ja Panaman kanavien rakentamisen aikaansaaneen sen, ettei purjehtiminen Afrikan ja Etelä-Amerikan ympäri ollut enää tarpeellista. Kanavien rakentaminen nopeutti matkaa, mikä oli eduksi maailmankaupalle. Uudet merireitit olivat myös taloudellisesti edullisempia, mikä edesauttoi ihmisten ja tavaroiden liikkumista. Myös suurvaltojen imperialistiset pyrkimykset ja maailmanlaajuiset konfliktit olivat osittain seurauksia uusista nopeammista merireiteistä.

1.2 (12 p.)

Hyvässä vastauksessa käsitellään joitakin tehtävänannossa rajatulla ajanjaksolla (1400-luvulta nykypäivään) tapahtuneita merenkulkuun liittyviä teknisiä innovaatioita ja perustellaan, miksi ne olivat merkittäviä.

Kiitettävässä vastauksessa innovaatioita käsitellään kattavasti ja niiden merkitystä analysoidaan syvällisemmin. Keskeisimpiä innovaatioita olivat alusten runkojen kehittyminen merikelpoisemmiksi 1400-luvulla sekä kompassin käyttöönotto. Nämä innovaatiot mahdollistivat löytöretket. Mm. kronometrin keksiminen 1700-luvun alussa teki mahdolliseksi määrittellä aluksen sijainti tarkemmin. 1800-luvun merkittäviä innovaatioita olivat höyryvoiman käyttöönotto merenkulussa sekä potkurin keksiminen, joka mahdollisti höyryvoiman tehokkaan hyödyntämisen. Tämän jälkeen purjelaivoja käytettiin lähinnä pitkillä avomeripurjehduksilla, joilla hiilivarastoa ei voitu täydentää. Kokelas voi myös käsitellä uudempia innovaatioita, esim. satelliittinavigointia, tutkaa tai standardisoitua merikuljetuskonttia.

2. Dekolonisaation syyt (20 p.)

Dekolonisaatio tarkoittaa Euroopan valtioiden siirtomaiden itsenäistymistä etenkin Afrikassa ja Aasiassa. Hyvässä vastauksessa dekolonisaation syitä ja seurauksia kansainvälisissä suhteissa pohditaan yleisellä tasolla. Vaikka imperialismi vahvistui vasta 1800-luvun lopussa, perussyyt dekolonisaatioon ilmenivät jo 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Näitä olivat tyytymättömyys siirtomaavaltioiden harjoittamaan

taloudelliseen hyväksikäyttöön ja heräävä nationalismi sekä kasvava tietoisuus kolonialismin epäoikeudenmukaisuudesta, kuten siihen liittyvästä rasismista. Toinen maailmansota oli tärkeä vedenjakaja. Siirtomaavallat olivat heikentyneet maailmansodan jälkeen, ja sodan kauhut johtivat siihen, että kansainvälisellä yhteisöllä, muun muassa uudella YK:lla, oli vaikeuksia enää hyväksyä kolonialistisia rakenteita. Dekolonisaatio merkitsi, että perustettiin lukuisia uusia itsenäisiä valtioita, ja ne pyrkivät saamaan enemmän vaikutusvaltaa maailmanpolitiikassa. Esimerkiksi 1960-luvulla syntyi uusien itsenäisten valtioiden kesken sitoutumattomien valtioiden liike, joka muodosti ”kolmannen maailman” idän ja lännen välillä kylmän sodan aikana.

Kiitettävässä vastauksessa tulee esiin, että itsenäisyysliikkeet syntyivät ensimmäisinä brittiläisissä siirtomaissa, joissa oli ns. epäsuora hallinto eli paikallishallinnolla oli enemmän vaikutusvaltaa. Näin muodostui hyvin koulutettu paikallinen eliitti, joka johti kansallismielisiä liikkeitä. Ranskan siirtomaissa oli suora hallinto, eli siirtomaita ohjattiin Ranskasta käsin ja ranskalaisilla säännöillä. Kiitettävässä vastauksessa kuvataan joidenkin siirtomaiden itsenäistymisprosessia, kuten Intian, Ghanan tai Algerian. Kiitettävässä vastauksessa käsitellään myös ongelmia, joita uudet itsenäiset valtiot kohtasivat sisäisten olojensa ja ulkosuhteidensa järjestämisessä. Esimerkiksi eri etnisten ja uskonnollisten ryhmien suhteet saattoivat uusissa oloissa kiristyä ja siirtomaakaudelta periytyvät valtioiden rajat aiheuttivat konflikteja. Uusista valtioista muodostui myös kylmän sodan kontekstissa suurvaltojen välisen kilpailun näyttämöitä tai jopa taistelutanner.

3. Alkoholi- ja historiapolitiikkaa (20 p.)

3.1 (12 p.)

Hyvässä vastauksessa todetaan 1900-luvun alkoholipolitiikan taustaksi sivistyneistön huoli kansan alkoholinkäytöstä ja raittiusliikkeen nousu 1800-luvun puolivälin jälkeen. Itsenäistymisen jälkeen säädetyn kieltolain kaatamisen todetaan johtuneen lain negatiivisista seurauksista. Alkon monopoli ja sen vähittäinen kaventuminen esimerkiksi keskioluen siirtyessä tavallisiin kauppoihin nähdään merkinä siirtymisestä jonkin verran vapaampaan alkoholipolitiikkaan 1900-luvun lopulla.

Kiitettävässä vastauksessa käsitellään myös esimerkiksi neuvoa antavaa kansanäänestystä ennen kieltolain kaatamista, vähitellen lisääntyviä vaatimuksia Alkon roolin muuttamisesta ja vähemmän säädellystä alkoholipolitiikasta sekä muiden Euroopan maiden, erityisesti naapurimaiden, vapaamman alkoholipolitiikan ja kevyemmän alkoholin verotuksen vaikutuksia Suomessa jo ennen 2000-lukua.

3.2 (8 p.)

Vastauksessa oivalletaan, että alan keskeinen toimija eli Panimoliitto haluaa luoda myönteisen kuvan oluen valmistuksesta ja käytöstä Suomessa kautta aikojen. Kokelas kuvaa tekstissä esiin tulevia keinoja, kuten tietoa siitä, että jo esihistoriallisena aikana tunnettiin oluen valmistuksen taito, ja siitä, että myös emämaa Ruotsissa tunnustettiin 1500-luvulla suomalaisen oluen korkea laatu. Sama myönteisen kuvan luominen oluesta jatkuu, kun 1800-luvun valtiovalta, joka alkaa rajoittaa oluen käyttöä, kuvataan jäykäksi ja määrälliseksi. Myönteistä kuvaa täydennetään korostamalla kotimaisen työllisyyden tukemista 2000-luvun alussa.

Kiitettävässä vastauksessa on terävä ja oivaltava kriittinen ote.

4. Taide ja kaupunkien muutos (20 p.)

4.1 (8 p.)

Kokelas osoittaa ymmärtävänsä, että romantiikka oli 1700-luvun lopulla syntynyt ja erityisesti 1800-luvulla vaikuttanut taidesuuntaus, jossa aiheet ammenettiin usein oman kansakunnan historiallisesta tai myyttisestä menneisyydestä. Sen vuoksi romantiikka inspiroi 1800-luvun suurista aatesuuntauksista erityisesti nationalismia, jolle romanttinen taide (esim. Suomessa kansallisromantiikka) oli hyvä väline ihmisten mielipiteen muokkaamiseen. Realismi puolestaan oli erityisesti kuvataiteessa ja kirjallisuudessa vaikuttanut suuntaus, jota voi pitää romantiikan vastavoimana. Realismissa pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti ja kaunistelemattomasti maailmaa, erityisesti 1800-luvun kehittyviä teollisuuskaupunkeja ja niihin liittyntä köyhyyttä sekä ympäristöongelmia. Realismiin liittyi usein tietoinen ylempien yhteiskuntaluokkien kritikki, ja siten realismi heijasteli sosialistisia näkemyksiä. Kokelas voi myös huomioida, että realismista tuli ns. sosialistisen realismin muodossa maailman ensimmäisen sosialistisen valtion, Neuvostoliiton, hallitseva taidemuoto.

4.2 (12 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas esittelee joitakin keskeisiä muutoksia ja pohtii niiden syitä. Mahdollisia aiheita ovat esimerkiksi hygienian paraneminen viemäroinnin ja juoksevan veden myötä, katuvalaistus ensin öljy- ja sitten sähkövaloina, julkisen liikenteen kehittyminen hevosvetoisista raitiovaunuista sähkökäyttöisiin sekä kaupunkijuniin ja ensimmäisiin metroihin, paloturvallisuuden lisääntyminen väljemmän rakentamisen

myötä, saasteiden lisääntyminen hiililämmityksen vuoksi sekä ylipäättään kaupunkien kasvaminen miljoonakaupunkien synnyn myötä. Synä muutoksiin voidaan mainita teknologiset innovaatiot, lääketieteen kehittyminen, sekä teollistumisesta ja voimakkaasta väkiluvun kasvusta johtuva nopea urbanisoituminen.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas käsittelee yllä kuvattuja asioita monipuolisesti ja analyttisesti. Kokelas tuo esille sekä kehityksen positiivisia että negatiivisia puolia.

5. Naisten asema keskiajalla (20 p.)

5.1 (10 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas ymmärtää Ruotsin läsnäolon Karjalassa liittyvän valtakunnan asteittaiseen laajenemiseen itään nykyisen Suomen ja osin nykyisen Venäjän alueelle. Tähän prosessiin kuului niin sanottu kolmas ristiretki, joka suuntautui vuonna 1293 Karjalaan. Jo aiemmin Ruotsin valtakuntaan oli liitetty Varsinais-Suomi, Häme ja Satakunta. Ruotsalaisten asemaa Karjalassa vahvistamaan rakennettiin 1200-luvun lopulla Viipurin linna. Sodat Novgorodia vastaan jatkuivat vuonna 1323 solmittuun Pähkinäsaaren rauhaan asti. Ruotsin vallan myötä Suomi liitettiin myös katoliseen kirkkoon ja maahan luotiin oma hiippakunta sekä seurakuntaverkosto. Kuningas Birger Maununpojan kirjeen julkilausuttu tarkoitus oli suojella naisten henkeä ja omaisuutta levottomalla rajaseudulla. Samalla kuningas tuli kuitenkin todenneeksi, että Karjala kuuluu Ruotsin vallan alle.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas käsittelee Ruotsin valtakunnan laajenemista Suomen alueelle yksityiskohtaisemmin. Kokelas voi käsitellä muun muassa ruotsinkielisen väestön muuttoa Ahvenanmaalle ja Suomen rannikkoseuduille osana sitä, kuinka Suomen alue liitettiin kiinteämmin Ruotsin valtakuntaan. Kokelas analysoi Kuningas Birger Maununpojan kirjettä yksityiskohtaisesti ja nostaa esiin esimerkiksi Ruotsin hallinnon roolin kirjeen synnyssä (kuninkaan ja valtaneuvoston yhteistyö) tai viittaukset Ruotsin lain voimassaoloon myös Karjalassa. Kiitettävässä vastauksessa on oivaltava lähdekriittinen ote ja monipuolista pohdiskelua.

5.2 (10 p.)

Hyvässä vastauksessa ymmärretään naisen aseman olleen keskiajan Suomessa mieheen nähden alisteinen – nainen eli joko vanhempiansa tai miehen holhouksen alaisena eikä voinut toimia itsenäisesti esimerkiksi oikeudessa. Avioliitot päätettiin sukujen keskinäisinä sopimuksina, eikä naisella ollut yleensä mahdollisuutta

vaikuttaa puolison valintaan. Naisilla oli kuitenkin oikeus omaan omaisuuteen, ja he myös perivät vanhempansa, joskin saivat pienemmän perintöosuuden kuin pojat.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas ymmärtää, että naisen asema ei ollut kaikissa tapauksissa samanlainen. Aatelissäätöön kuuluvilla naisilla oli enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä kuin rahvaan naisilla. Naantalin birgittalaisluostariin nunniksi menneillä naisilla oli mahdollisuus saada koulutusta ja oppia lukemaan sekä kirjoittamaan. Lesken itsemääräämisoikeus oli suurempi kuin naimattoman naisen tai aviovaimon. Kokelas voi myös todeta, että naisten asema keskiajan Suomessa oli kuitenkin parempi kuin Keski- ja Etelä-Euroopan naisten. Näillä alueilla omaisuutta perivät tavallisesti vain pojat.

6. Alkuperäiskansojen yhteiset intressit (20 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas osoittaa ymmärtävänsä, mitä termi alkuperäiskansa tarkoittaa. Aineiston mukaan aivan keskeinen alkuperäiskansoille yhteinen ongelma on kysymys maanomistuksesta. Sekä eteläamerikkalaiset alkuperäiskansat että Suomen saamelaiset ovat perinteisen kulttuurin ja elinkeinon (saamelaisilla porotalous) myötä kytkeytyneet omaan maahan. Ensisijainen syy tähän ongelmaan on uuden keskitetyn kansallisvaltion kehittyminen ja laajeneminen, saamelaisten osalta ensin Ruotsin ja myöhemmin Suomen taholta. Valtion käsitys oli, että valtiolle kuuluvat kaikki resurssit, jotka mahtuvat valtion rajojen sisäpuolelle. Alkuperäiskansat sen sijaan näkivät, että keskusvaltioiden käytäntö oli alkuperäiskansojen hyväksikäyttöä ja kolonialismia. Valtioiden käytäntöä voi pitkälti selittää myös alkuperäiskansojen kulttuurin aliarvioimisella ja sillä, että valtio ei luottanut alkuperäiskansojen kykyyn toimia itsenäisesti.

Kiitettävä vastaus on analyttisempi, ja alkuperäiskansojen eri kohtalot sijoitetaan ymmärrettävään historialliseen ja poliittiseen kontekstiin. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ihmisoikeuksien julistuksen myötä keskustelu alkuperäiskansojen huonosta kohtelusta laajeni ja johti pitkällä tähtäimellä myös parannuksiin. Aineistossa mainitut valtiot Meksiko ja Nicaragua ovat molemmat hyväksyneet ILO 169:n eli alkuperäiskansasopimuksen vuodesta 1989, mutta Suomi ei ole vielä ratifioinut sopimusta. Suomi on sen sijaan kehittänyt alkuperäiskansalle enemmän itsemääräämisoikeutta, esimerkiksi saamelaiskäräjät (Sámediggi) ja mahdollisuuden koulunkäyntiin saamen kielillä. Sen sijaan maanomistuskysymys vaikuttaa olevan liian arka asia, koska valtion samalla pitää ottaa huomioon metsä- ja kaivosteollisuus sekä turismi. Ansiokasta on myös, että kokelas pohtii tekstikatkelmaa lähdekriittisesti.

Osa 2: 30 pisteen tehtävät

7. Orjuus historiallisena ilmiönä (30 p.)

7.1 (18 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas ymmärtää, ettei orjuus antiikin Roomassa ollut aina samanlaista, vaan orjan hyvinvointi riippui olennaisesti hänen tehtävästään ja osaamisestaan. Huonoimmassa asemassa olivat kaivoksissa työskennelleet orjat sekä kaleeriorjat. Toiseen ääripäähän sijoittuivat rikkaiden patriisien kotiorjat, jotka elivät suhteellisen siedettävissä oloissa. Näiden ääripäiden väliin sijoittuivat maataloudessa ja käsityöläisten tai manufaktuuri-teollisuuden palveluksessa työskennelleet orjat. Kokelas ymmärtää, että Rooman talous perustui suurelta osin orjien työpanokseen. Tämä mahdollisti yhteiskunnan vaurastumisen, mutta toisaalta halvan työvoiman saatavuus vähensi tarvetta teknisten innovaatioiden kehittämiseen.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas erittelee tarkemmin konkreettisten esimerkkien avulla, kuinka paljon orjien asema riippui heidän tehtävistään, esim. peltotöitä tekevien orjien asema verrattuna lääkäreihin, opettajiin tai kirjureihin. Harvinaisiin ammatteihin erikoistuneet orjat olivat kalliimpia kuin ruumiillisen työn tekijät, ja heitä kohdeltiin myös hyvin – kuten arvokasta omaisuutta ylipäätään. Varakkaiden perheiden kotiorjien ja heidän isäntiensä välille kehittyi usein ystävyys-suhteita, ja monet isännät vapauttivat suosikkiorjiaan – viimeistään testamentissaan. Plinius nuoremman vapautettu orja Zosimus on tästä hyvä esimerkki. Kokelas kuitenkin huomioi, että eliittiorjatkin olivat omaisuutta eikä heillä ollut mitään vapaille miehille kuuluneita oikeuksia. Orjien elämä ja kuolema oli isäntien päätöksen varassa. Kokelas analysoi orjien merkitystä Rooman taloudelle yksityiskohtaisemmin ja huomioi myös tilanteen muutoksen eri ajanjaksoina. Valloitus-sotien loputtua orjien hankkiminen vaikeutui, ja tällä oli negatiivinen vaikutus koko valtakunnan talouteen. Kiitettävä vastaus on kytketty tehtävän aineistoihin.

7.2 (12 p.)

Hyvässä vastauksessa kokelas huomioi jonkin keskeisen syyn orjuuden lakkauttamiseen. 1700-luvun valistusajattelun mukanaan tuoma ajatus kaikkien ihmisten tasa-arvosta ei johtanut konkreettisiin muutoksiin sen enempää naisten kuin orjienkaan asemassa, mutta valistusaatteet jäivät elämään ja vaikuttivat 1800-luvulla ensin Euroopassa ja sitten Yhdysvalloissa orjuuden kieltämiseen. Koneellistuminen johti voimakkaammin teollistuneilla alueilla tuotannon työvoimaintensiivisyyden vähenemiseen ja siten orjuuden taloudellisen merkityksen pienenemiseen. Orjuuden moraalisen oikeutuksen epäily niin

valistuksen inspiroimana kuin kristillisen ajattelun vuoksi sekä taloudelliset syyt johtivat orjuuden kieltämiseen. Joillakin maatalousvaltaisilla alueilla, esimerkiksi Yhdysvaltain etelävaltioissa, olisi orjuutta haluttu jatkaa pidempään.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas pohtii edellä esitettyjä syitä yksityiskohtaisemmin, monipuolisemmin ja analyttisemmin. Kokelas ymmärtää, ettei tieteen kehitys yksiselitteisesti johtanut orjuuden katoamiseen, vaan esimerkiksi Darwinin teorioita käytettiin sosiaalidarvinismin muodossa imperialismin ja orjuuden puolustamiseen. Kokelas voi myös – perustellen – kyseenalaistaa kysymyksen perusolettamuksen ja väittää orjuuden jatkuvan edelleen, joskin laittomasti.

8. YK ja maailman konfliktit (30 p.)

8.1 (14 p.)

Hyvässä vastauksessa havaitaan, että 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa veto-oikeutta käyttivät eniten Yhdysvallat ja Venäjä, mutta sittemmin veto-oikeutta ovat aktiivisimmin käyttäneet Venäjä ja Kiina, ja usein yhteisrintamassa. Vastauksessa voidaan pohtia esimerkiksi, miten tämä heijastaa Venäjän ja Kiinan lähentyneitä suhteita ja etenkin intressejä vastustaa Yhdysvaltain pyrkimyksiä. Vastauksessa havaitaan, että selvästi eniten veto-oikeutta on käytetty Lähi-itää koskevissa kysymyksissä. Lähi-idässä Yhdysvalloilla ja Venäjällä on jo kauan ollut ristikkäisiä valtapoliittisia pyrkimyksiä, ja ne ovat tukeneet eri valtioita ja poliittisia ryhmittymiä.

Kiitettävässä vastauksessa voidaan pohtia lähemmin muun muassa Kiinan aktivoitumista ja sen taustasyitä. Kiinan taloudellinen vaikutusvalta maailmalla on kasvanut, ja se on ryhtynyt haastamaan avoimemmin Yhdysvaltain globaalia johtoasemaa solmimalla yhteistyösuhteita eri maiden kanssa. Tämä on alkanut asettaa Kiinan ja Yhdysvaltain edut vastakkain aiempaa useammin. Venäjän ja Kiinan suhteet eivät ole ongelmattomat, mutta maita yhdistää niiden intressi vastustaa Yhdysvaltain johtoasemaa ja välttää ennakkotapauksia, joissa kansainvälinen yhteisö puuttuu yksittäisen valtion sisäisiin asioihin.

8.2 (16 p.)

Hyvässä vastauksessa tarkastellaan joitain keskeisiä YK:n toiminnan kohteita, esimerkiksi työtä pakolaisten auttamiseksi ja rauhanturvatehtäviä. Toiminnasta annetaan joitain konkreettisia esimerkkejä. Esitetään jokin perusteltu arvio Guterresin tilannekatsauksen puolesta tai sitä vastaan. Guterresin puheessa voidaan

kiinnittää huomiota useisiin teemoihin, kuten turvallisuusneuvoston toimintaan, epäsymmetristen konfliktien yleisyyteen ja suurvaltojen suhteiden ongelmiin. Perusteluina tulee esittää konkreettisia huomioita maailmanpolitiikan tapahtumista.

Kiitettävässä vastauksessa YK:n toiminnan kohteita ja muotoja tarkastellaan kattavammin, ja tuodaan esiin, että YK:ssa nähdään myös esimerkiksi ympäristön, naisten ja lasten oikeuksien ja ihmisoikeuksien puolesta tehtävä työ konfliktien ehkäisyksi pitkällä tähtäyksellä. Toiminta on saanut eri aikoina erilaisia muotoja, ja esimerkiksi ympäristökysymykset ovat tulleet esiin vasta viime vuosikymmenillä. YK:n toimintaa kuvataan monin konkreettisin esimerkein. Kiitettävässä vastauksessa arvio Guterresin katsauksen osuvuudesta on monipuolisesti perusteltu. Vastauksessa pohditaan puhujan ja puheen esittämisaikaan liittyviä lähdekriittisiä seikkoja.

9. Suomen ja läntisten suurvaltojen suhteet toisen maailmansodan aikana (30 p.)

9.1 (14 p.)

Hyvässä vastauksessa Churchillin kannanottojen ajankohdat otetaan huomioon ja tunnustetaan, että ne on esittänyt Ison-Britannian, läntisen suurvallan, vaikutusvaltainen poliitikko. Kokelas huomaa niiden Suomea ylistävän sisällön ja kirjeessä Mannerheimille esitetyn toivomuksen, että Suomi vetäytyisi sodasta.

Kiitettävässä vastauksessa huomataan Churchillin alleviivattu halu esiintyä yksityishenkilönä, vaikka hän tuossa vaiheessa oli jo pääministeri, ja hänen yrityksensä tehdä marsalkka Mannerheimin kautta merkittäviä ehdotuksia sotatilanteen muuttamiseksi.

Yhteenvedon vastauksessa todetaan Suomi-kuvan olleen erittäin positiivinen.

9.2 (16 p.)

Hyvässä vastauksessa käsitellään koko ajanjakso toisen maailmansodan syttymisestä syksyllä 1939 sodan loppuun vuoteen 1945. Vastauksessa tuodaan esille länsivaltojen myönteinen suhtautuminen Suomeen talvisodan aikana ja suunniteltu, mutta toteuttamatta jäänyt avustusjoukkojen lähettäminen. Ratkaisevana muutoksena tuodaan esiin Suomen ryhtyminen avoimeen yhteistyöhön Saksan kanssa ja yhteistyön jatkuminen vuoteen 1944 saakka.

Kiitettävässä vastauksessa käsitellään lisäksi laajemmin suhteiden luonnetta ja yhteyksiä kansainvälisen tilanteen kehittymiseen koko sodan ajan. Vastauksessa voidaan nostaa esiin esimerkiksi se, että Iso-Britannia julisti sodan Suomelle, mutta ei ryhtynyt minkäänlaisiin sotatoimiin. Yhdysvallat puolestaan ei julistanut sotaa Suomelle. Samoin voidaan todeta, että syksyllä 1944 Suomeen tullessa valvontakomissiossa oli neuvostoliittolaisten lisäksi muutamia brittejä.